

HISTÒRIA DE SARAGOSSA

Saragossa és una ciutat espanyola, capital de la província de Saragossa i de la comunitat autònoma d'**Aragó**. Encara que les primeres notícies d'aquesta ciutat ens parlen d'un poblat ibèric anomenat **Salduie**, identificada com a **Salduba**, el nicli inicial de l'actual ciutat de Saragossa va ser una colònia creada per Octavi August amb veterans de les guerres càntabres l'any 24 a.C., anomenada **Caesar Augusta**. Aleshores tenia una planta rectangular i una extensió de 47 hectàrees, amb un traçat urbanístic del casc antic i el seu primer perímetre (el denominat **Coso**). Poc després es convertí en el centre urbà més important de la vall de l'**Ebre**. La ciutat no decaigué durant els transtorns del **Baix Imperi**. L'any 452 va ser conquerida pels sueus, i el 466 pels visigots, que l'incorporaren al regne de **Tolosa** i hi instal·laren una seua. També va haver de suportar el setge franc el 541 i nombrosos atacs dels bascs.

En el segle VII la seva seu episcopal conegué un període d'esplendor amb les figures dels bisbes Brauli i Taió. L'any 714 va ser ocupada pel sarraí *Mūsā ibn Nusair* i es convertí en un centre musulmà important anomenat *Medina al-Baidā Saraqusta* (Saragossa la Blanca), que Carlemany va intentar d'ocupar sense èxit. El 788. Els Banu Qasi, procedents de **Lleida**, la varen convertir en capital del seu regne taifa. Capital de la frontera superior amb els regnes cristians, els musulmans l'engrandiren amb la construcció d'unes noves muralles i dos barris nous: el **call jueu** i el **barri mossàrab**. Amb la descomposició del califat de **Còrdova** l'any 1031, s'eregí en la capital d'un important regne: taifa de Saragossa.

Amb l'ajuda de casellans i aragonesos l'any 1118 Alfons I el Bataller la poder conquerir. La població musulmana es va haver de traslladar fora els murs de la ciutat, on fundà el nou **barri de la moreria**, mentre que el nucli urbà era repoblat per francs i donat en feu a Gastó IV de Bearn.

No va tardar en convertir-se en la capital del regne aragonès i en la seu habitual de les seves corts. Des del final del segle XIII va ser el centre de la **Unió aragonesa** (associació de nobles per a limitar el poder reial i mantenir llurs privilegis), fins que aquesta fou derrotada per Pere el Cerimoniós l'any 1384. La unió dinàstica de la Corona de **Castella** i la de **Catalunya-Aragó** la transformà en una ciutat més de la monarquia dels Àustria. L'establiment de la inquisició va ser causa d'importants avalots i de l'assassinat de l'inquisidor Pero de Arbués l'any 1485. En el s. XV es van incorporar a la ciutat els arrabals de llauradors de **San Pablo** i de pescadors de las **Tenerías**. Durant el regnat de Ferran el Catòlic s'hi va fundar la **universitat** i s'hi construí la **Lonja**. L'expulsió dels jueus el 1492 i dels moriscos el 1609 varen provocar un cert estancament en els seus creixement, però malgrat això, no va deixar de ser una ciutat important (amb 25000 habitants l'any 1548).

Va ser escenari de revoltes a causa de l'empresonament d'Antonio Pérez, secretari de Felip II de Castella, que processat per l'ordre del rei, s'acollí a la protecció dels furs aragonesos l'any 1591. Els disturbis van acabar amb l'execució del justícia Juan de Lanuza i la introducció d'algunes restriccions en els seus privilegis. Durant la Guerra de Successió, la ciutat es declarà partidària de l'arxiduc Carles d'Àustria; ocupada per les tropes borbòniques, va perdre l'autonomia de la qual havia gaudit fins aquell moment (1707), i que només va poder recuperar brument el 1710.

Durant el segle XVIII la població va passar de 30000 habitants (1725) a 43000 (1787). L'any 1760 va ser escenari d'un motí paral·lel de Squillace, i el 1776 s'hi va fundar la Sociedad Económica de Amigos del País. En perdre Aragó els seus furs pels Decrets de Nova Planta de Felip V, la ciutat va deixar de ser seu d'importants institucions del regne d'Aragó. Durant la Guerra d'Independència (1808–1814), Saragossa va resistir els enfrontaments amb les tropes franceses. A finals del s. XIX es va convertir en el focus d'una forta immigració rural atreta pel recent procés de industrialització de la ciutat.

En la guerra contra Napoleó es va fer famosa arreu d'Europa pels setges i esdevingué un símbol de la resistència a Napoleó. En el primer setge (juny–agost de 1808) el general Verdier va haver de desistir de

prendre-la. En el segon setge (finals desembre 1808–21 gener 1809) capitulà després d'un seguit de combats violentíssims, on la població hi va col·laborar entusiàsticament amb les tropes dels defensors, a les ordres de Palafox, que s'hi tancà amb 30000 homes. Moncey i després Lannes varen dirigir el segon setge. Es calcula que hi va haver 8000 francesos i 40000 de defensors, ja que dins de la ciutat hi havia una epidèmia de tifus. El capitost carlí Juan Cabañero va intentar ocupar la ciutat la matinada del 5 de març de 1838 en un cop de mà, però va ser rebutjat per la guarnició. El 2 de gener de 1854 hi va haver un intent frustrat de pronunciament. El còlera de 1885 hi va causar moltes víctimes, tanmateix, l'any 1900 la ciutat tenia uns 100000 habitants. També en el segle XIX s'hi varen produir les primeres transformacions importants que han configurat la ciutat actual: l'emplaçament de l'estació de ferrocarril (estación del Norte), que va generar un nucli residencial i industrial, i la construcció paulatina del passeig de la Independència (iniciat el 1815), amb els seus porxos, que va crear un eix que anava des del Coso fins a la Huerta de Santa Engracia i articulava el creixement cap al que constituïria l'eixamplament de principis del segle XX, amb la Gran Via i el passeig de Sagasta com a carrers principals.

A principis del segle XX el conreu de la blada i del rabe i la indústria sucrera varen determinar l'aparició d'una burgesia industrial que animà els moviments regeneracionistes de la Liga Nacional de Productores (1899) i la Unión Nacional (1900) de Joaquín Costa i Basilio Paraíso. Es produí una immigració rural, l'aparició d'un proletariat i la creixença de la ciutat (urbanísticament de manera concèntrica al voltant d'un nucli primitiu). La CNT va ser la sindical més forta amb una gran diferència. Hi varen haver indicis de terrorisme, com l'assassinat del cardenal Juan Soldevila (4 de juny de 1923). Durant la dictadura franquista s'hi va construir l'Acadèmia General Militar i s'hi instal·là la Confederación Hidrogràfica del Ebro. El 19 de juliol la guarnició, manada pel general Miguel Cabanellas, va dominar fàcilment la ciutat, que es va veure amenaçada per les columnes catalanes (tardor de 1936) i durant l'ofensiva de Belchite. Després de diversos plans urbanístics que varen completar el traçat del segle XIX, s'hi ha produït en els últims trenta anys un enorme creixement del cas urbà amb la superació de la barrera natural que constitueix l'Ebre, i que ha dut a la construcció de populosos nous barris.

Avui en dia es conserva part de les muralles de l'època romana. L'Aljafería, palau d'esbarjo dels reis àrabs, és el que queda de l'època musulmana. La catedral (segle XV), anomenada La Seo, és d'estil gòtic català i va ser construïda damunt un antic temple romàntic. En el seu interior hi destaca el Retaule Major, l'alabastre, començat per Pere Joan i acabat Hans de Suàbia, i el de la Capella de Sant Agustí, obra de Gil Morlanes. Renaixentistes són La Lonja, amb voltes gòtiques a l'interior, la Real Maestranza, amb enteixinats mudèjars, i el Palacio de la Audiencia. El Palacio Arzobispal és del segle XVII, així com el santuari d'El Pilar.